

Polskie Biuro Eurydice
Fundacja Rozwoju Systemu Edukacji
ul. Mokotowska 43
Warszawa

Zmiany dotyczące wieku rozpoczynania obowiązku szkolnego w Europie

Opracowanie:

Anna Smoczyńska

Małgorzata Tyczyńska

Michał Chojnacki

WSTĘP

Niniejsze opracowanie zostało przygotowane w Polskim Biurze Eurydice, działającym w Fundacji Rozwoju Systemu Edukacji, na potrzeby Ministerstwa Edukacji Narodowej.

MEN wprowadza obecnie reformę kształcenia obniżając o rok wiek rozpoczynania obowiązkowego szkolnego. W związku z tym Ministerstwo wyraziło zainteresowanie kształtem i sposobem wdrażania analogicznych zmian w innych krajach Unii Europejskiej.

Raport powstał w oparciu o informacje nadesłane z krajowych biur Sieci Eurydice w odpowiedzi na pytanie postawione w lipcu 2011 roku przez Polskie Biuro w ramach serwisu Question & Answer. Pytanie dotyczyło zmian w wieku rozpoczynania obowiązkowego szkolnego w państwach członkowskich Unii Europejskiej. W pytaniu zawarto prośbę o wskazanie zmian w regulacjach dotyczących wieku, w którym dzieci zostają objęte obowiązkiem szkolnym i, jeśli takie zmiany miały miejsce, opisanie ich charakteru i sposobu, w jaki zostały wprowadzone. Pytanie trafiło do 37 biur Eurydice w 33 państwach objętych Siecią, ze szczególnym uwzględnieniem tych krajów, w których zgodnie z analizami Polskiego Biura wprowadzono w ostatnim czasie zmiany. Te kraje to Grecja, Cypr, Łotwa, Litwa, Rumunia i Słowenia. Do 20 sierpnia zarejestrowaliśmy odpowiedzi z **11 krajów**. Są to: **Austria, Cypr, Finlandia, Grecja, Hiszpania, Islandia, Litwa, Łotwa, Niemcy, Słowenia i Szkocja**.

Na podstawie uzyskanych odpowiedzi można stwierdzić, że **w sześciu z wymienionych krajów nie wprowadzono w ostatnim czasie żadnych zmian** dotyczących wieku, w którym dzieci zaczynają podlegać obowiązkowi szkolnemu. I tak, w **Austrii, Hiszpanii i Islandii** do szkoły idą sześciolatki, w **Finlandii** i na **Litwie** dzieci rozpoczynają edukację rok później – w wieku lat siedmiu, z kolei w **Szkocji** status ucznia otrzymują już dzieci pięcioletnie. W przypadku Litwy wiadomo jednak (z analiz Polskiego Biura Eurydice), że była próba takich zmian. Poniżej fragment analizy:

„Litwa: W roku szkolnym 1997/98 obowiązkową edukację rozpoczynały dzieci w wieku 7 lat. Od roku 1999 zaczęto stopniowo wprowadzać obowiązkową edukację w szkołach podstawowych od szóstego roku życia. Pozostawiono 4-klasową szkołę podstawową, obniżając przedział wiekowy uczniów z 7-11 lat do 6-10 lat, ale o rok wydłużono naukę na poziomie ISCED 2 (z 11-16 do 10-16 lat). Jednak od roku 2003/04 przywrócono obowiązek nauki od 7 roku życia, pozostawiając 4-letnią szkołę podstawową oraz wydłużone do 6 lat gimnazjum (ISCED 2). [Przy czym obowiązek kształcenia kończy się nadal w 16. roku życia, co oznacza, że ostatnia klasa gimnazjum nie jest już obowiązkowa.]”

Inaczej sprawa ma się w pozostałych pięciu krajach. Na **Cyprze** i na **Łotwie** zmiany polegały na włączeniu ostatnich lat edukacji przedszkolnej w skład kształcenia obowiązkowego. Podobnie wygląda to w **Grecji**, gdzie wprowadzono obowiązkową klasę przedszkolną dla pięcioletków. Inny charakter miały zaś zmiany w **Słowenii**, gdzie obniżono wiek obowiązku szkolnego i tym samym wydłużono o rok czas nauki w szkole podstawowej (nie 8 a 9 lat trwa teraz nauka w tzw. „single structure”, tj. długiej szkole podstawowej obejmującej poziomy ISCED 1 i ISCED 2). Reformę wprowadzano stopniowo, na przestrzeni kilku lat. W **Niemczech** zaś, gdzie do szkoły idą dzieci, które w dniu kwalifikacji mają ukończone 6 lat, poprawki miały charakter kosmetyczny. Wcześniej data kwalifikacji była ustalana między 30 czerwca a 30 września danego roku, obecnie przesunięto ją na 31 grudnia tak, aby wszystkie dzieci urodzone w danym roku kalendarzowym rozpoczynały kształcenie w tym samym czasie.

Nie wpłynęła niestety odpowiedź z Krajowego Biura w **Rumunii**. Z analiz Polskiego Biura Eurydice wiadomo jednak, że:

„Początek obowiązkowej edukacji obniżono o 1 rok (z 7. do 6. roku życia). Skrócono nieobowiązkową edukację przedszkolną z czterech do trzech lat, obniżając wiek jej zakończenia do 6. roku życia. Czas nauki (obowiązkowej) w szkole podstawowej nie zmienił się i wynosi cztery lata – ale zmienił się wiek dzieci objętych tą nauką (z przedziału wiekowego 7-11 na 6-10).”

Poniżej zamieszczamy – w porządku alfabetycznym – odpowiedzi z krajów, które przysłały nam opisy wprowadzonych niedawno reform dotyczących wieku rozpoczynania obowiązkowego szkolnego.

CYPR

Jedyna „niedawna” zmiana, która miała miejsce w systemie kształcenia obowiązkowego na Cyprze to włączenie do niego edukacji przedszkolnej . Od roku 2004 minimalny wiek wymagany do rozpoczęcia obowiązkowej edukacji przedszkolnej na Cyprze to ukończone we wrześniu 4 lata i 8 miesięcy.

GRECJA

Pod koniec roku 2006 wprowadzony został zapis prawny (Ustawa nr 3518), wedle którego wszystkie dzieci, które ukończą pięć lat do 31 grudnia danego roku muszą uczęszczać przez rok do zerówki (ISCED 0 – *Nipiagogeio*). Zgodnie z tym samym zapisem czterolatki także mają prawo do rozpoczęcia nauki w oddziale przedszkolnym. W takim wypadku trwa ona dwa lata.

Ustawa nr 3518 zawiera pierwszy w Grecji zapis określający charakter nauki w zerówce jako obowiązkowy. Tym samym wydłuża on o rok całkowity wymiar kształcenia obowiązkowego w kraju. Zmiana została wprowadzona od roku szkolnego 2007-2008 i nie wiązało się to z żadnymi przeszkodami.

Główne cele wprowadzenia tej reformy to potrzeba wspierania pracy zawodowej rodziców i opiekunów uczniów, a także ułatwianie socjalizacji uczniów i ich przejścia do sześcioletniej szkoły podstawowej (ISCED 1 - *Dimotiko*).

Wiek rozpoczynania nauki w szkole podstawowej nie zmienił się w ostatnim czasie i jest określony przez odpowiedni zapis prawny (Ustawa nr 1566 z roku 1985). Uczęszczanie do ostatniego oddziału ISCED 0 to warunek wstępny dla rozpoczęcia edukacji na poziomie ISCED 1.

ŁOTWA

Na Łotwie obowiązek szkolny na poziomie ISCED 1 rozpoczyna się, gdy dziecko ukończy siedem lat.

Od 2002 roku edukacja przedszkolna dla pięcio- i sześciolatków jest również obowiązkowa. Głównym celem nowej legislacji jest przygotowanie dzieci do pobierania nauki w szkole (ISCED 1) poprzez rozwijanie pierwszych umiejętności z zakresu pisania i czytania. Postanowienie zostało wprowadzone na mocy Ogólnego Prawa o Edukacji <http://izm.izm.gov.lv/laws-regulations/2094.html>, sekcja 21.

Legislacja ta została wprowadzona w ciągu jednego roku, bez okresów przejściowych. Nie odnotowano przy tym żadnych znaczących trudności.

NIEMCY

Obowiązek szkolny w Niemczech rozpoczyna się 1 sierpnia dla wszystkich dzieci, które ukończyły 6 lat przed ustawową datą kwalifikacji. Mocą uchwały stałej Konferencji Ministrów Edukacji i Kultury z października 1997 roku, zatytułowanej Rekomendacje dotyczące rozpoczynania szkoły (Empfehlungen zum Schulanfang), Kraje Związkowe Niemiec mogą ustalać datę kwalifikacji między 30 czerwca i 30 września. Mogą także brać pod uwagę możliwość rozpoczynania nauki w trakcie roku szkolnego. Celem rekomendacji jest częściowo redukcja wysokiego odsetka odkładania obowiązku szkolnego, a także zachęcanie rodziców, by posyłali swoje dzieci do szkoły tak szybko, jak to możliwe. Wzmacnianie współpracy między dziennymi ośrodkami opieki nad dziećmi i szkołami podstawowymi w większości Krajów Związkowych służy temu samemu. Oferty elastycznych etapów rozpoczynania szkoły są w dalszym ciągu rozwijane

W 2004 roku Berlin ustalił ustawową datę kwalifikacji do obowiązku szkolnego na 31 grudnia. Tym samym obowiązek szkolny rozpoczyna się po wakacjach letnich dla wszystkich dzieci, które ukończą 6 lat przed końcem roku kalendarzowego. W Nadrenii-Północnej Westfalii od roku szkolnego 2007/2008 data kwalifikacji do obowiązku szkolnego jest co roku przesuwana o miesiąc do przodu, z 30 czerwca do 31 grudnia. Proces ten zakończy się w roku 2012/2013. Tym sposobem zmiana jest rozciągnięta na okres sześciu lat szkolnych w celu uniknięcia zatłoczonych klas na poszczególnych etapach.

SŁOWENIA

Ostatnie zmiany w Słowenii dotyczące wieku rozpoczynania obowiązku szkolnego wynikały z *Ustawy o edukacji na poziomie szkoły podstawowej z 1996 roku*. Ustawa ta sankcjonowała przejście ze starego, 8-letniego systemu edukacji na poziomie szkoły podstawowej (określonego ustawą z 1980 roku) do nowego, 9-letniego programu.

Nowa ustawa obniżyła o rok wiek rozpoczynania nauki w szkole podstawowej (z 7. do 6. roku życia).

Zmiany były wprowadzane stopniowo, zgodnie z treścią *Ustawy* i z *Rozporządzeniem o Stopniowym Wprowadzaniu 9-letniego Programu Nauki w Szkole Podstawowej*. Przez pierwsze trzy lata (od roku szkolnego 1999/2000, do roku szkolnego 2002/2003) szkoły dobrowolnie i za zgodą rodziców składały aplikacje do ministerstwa i te, które spełniały określone warunki wprowadzały nowy program za zgodą ministra. Po okresie przejściowym (od roku szkolnego 2003/2004) wszystkie szkoły podstawowe musiały obowiązkowo wprowadzić nowy program dla klasy pierwszej i tym samym rozpocząć naukę sześciolatków.

Proces wprowadzania reformy był monitorowany i nadzorowany przez Narodowy Instytut Szkolnictwa przy wsparciu grup i rad eksperckich.